

Szczecin, dnia 6 kwietnia 2020 r.

dr hab. Kinga Flaga – Gieruszyńska, prof. US
Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Szczeciński

1. Wólno
2. Kopy dla Prokuratury
Doktorantki
3. Do celów proceduralnych
f. Praw. RPN, przychodzą B. Gronowce
4. Oryginalność do aut

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR KAROLINY OCHOCIŃSKIEJ

prof. dr hab. Zbigniew Witko

PT. „SKARGA PAULIAŃSKA

W POSTĘPOWANIU UPADŁOŚCIOWYM”

14.04.2020

I.

Temat wybrany przez Doktorantkę należy uznać za bardzo interesujący i ważny, zarówno z perspektywy praktyki, jak i teorii prawa cywilnego procesowego, także w aspekcie prawa upadłościowego, które ciągle jeszcze zawiera obszary jedynie pobieżnie przeanalizowane przez doktrynę i judykaturę. Problematyka ta jest o tyle trudna, że pozostaje ona na styku prawa cywilnego materialnego i procesowego, co powoduje konieczność poddania analizie literatury i orzecznictwa odnoszącego się do obu obszarów związanych ze skargą pauliańską. Jednocześnie trzeba zauważyć, że właściwe zbadanie tytułowego zagadnienia wymaga od Autorki swobodnego posługiwania się aparatem pojęciowym i metodologią badań, stosowaną zarówno w obrębie prawa materialnego, jak i procesowego. W konsekwencji należy docenić odwagę Doktorantki, która postanowiła zająć się tak trudną i wieloaspektową problematyką.

II.

Rozprawa doktorska składa się z piętnastu rozdziałów i wstępu. Pracę uzupełniają wykazy literatury, orzecznictwa i źródeł internetowych. W tym miejscu

należy wskazać zastrzeżenia do struktury pracy, która przede wszystkim nie zawiera wniosków, które stanowiłyby syntetyczne zestawienie cząstkowych wyników badań naukowych, dokonanych w ocenianej pracy. Niewątpliwie na potrzeby publikacji pracy należałoby przygotować wskazane wnioski. Jednocześnie trzeba podkreślić konieczność dokonania syntezy jednostek redakcyjnych poprzez zmniejszenie liczby rozdziałów, które można odpowiednio pogrupować, np. rozdziały poświęcone sądowi, legitymacji procesowej i innym zagadnieniom podmiotowym mogłyby stanowić jedną jednostkę redakcyjną. Struktura wewnętrzna poszczególnych rozdziałów, także ich ułożenie nie budzi większych zastrzeżeń, ponieważ Autorka przyjęła konsekwentnie regułę „od ogółu do szczegółu” i bardzo właściwie przeprowadziła (niekiedy bardzo pogłębione) podziały wewnętrzne poszczególnych rozdziałów. Trzeba jednak zauważyć, że jedynie w niektórych rozdziałach Doktorantka umieszcza zagadnienia wstępne, względnie uwagi wstępne, co również stanowi niekonsekwencję strukturalną. W rozdziałach brakuje również podsumowań, co wobec braku wniosków całościowych jest odczuwalnym dyskomfortem dla czytelnika.

Odnosząc się do źródeł wykorzystanych w pracy, trzeba podkreślić dużą staranność Doktorantki w poszukiwaniu i wykorzystaniu źródeł adekwatnych do obranej problematyki. W pracy wykorzystano ponad 220 pozycji literatury, a także ponad 130 orzeczeń sądów europejskich, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych i administracyjnych, a także zasób ten został uzupełniony przez ciekawe źródła internetowe. Warto podkreślić, że Autorka sięgnęła do niezbędnej literatury z zakresu prawa materialnego, odnoszącej się do istoty skargi pauliańskiej, a także do właściwego dorobku doktryny prawa cywilnego procesowego, zarówno w zakresie podstawowych instytucji postępowania cywilnego, jak i postępowania upadłościowego, wykazującego się dużym stopniem autonomiczności. W pracy pojawiły się również elementy literatury zagranicznej, co przydaje jej wartości poznawczej. Można jedynie mieć drobne zastrzeżenie co do skromnego zaprezentowania literatury dwudziestolecia międzywojennego, która na gruncie prawa materialnego i procesowego przyniosła wiele fundamentalnych opracowań.

III.

W rozdziale I Doktorantka skupiła się na przedstawieniu niezbędnych zagadnień ogólnych odnoszących się do istoty upadłości i postępowania upadłościowego. W tym względzie przede wszystkim ma znaczenie uporządkowanie terminologiczne, niezbędne dla prawidłowego dokonania późniejszych analiz. Szkoda, że Autorka w szerszym zakresie nie przedstawiła poglądów doktryny prawa upadłościowego na znaczenie takich pojęć jak „upadłość”, „niewypłacalność” czy „postępowanie upadłościowe”. W dalszych wywodach Autorka skupiła się na pojęciu upadłości jako egzekucji generalnej, trafnie stawiając ją w opozycji do postępowania egzekucyjnego i egzekucji sądowej. W odniesieniu do tych rozważań warto zwrócić uwagę na konieczność uporządkowania istoty i wzajemnych relacji pojęć „postępowanie egzekucyjne”, „egzekucja”, „postępowanie upadłościowe” i „upadłość”. Zamknięciem rozważań Autorki w tej części pracy są analizy dotyczące funkcji postępowania upadłościowego. Wydaje się, że przed publikacją pracy Doktorantka powinna uzupełnić ten podrozdział o swoje stanowisko dotyczące samego pojęcia funkcji, które w doktrynie prawa cywilnego procesowego bywa postrzegane w różnoraki sposób – jako pojęcie tożsame z terminem „cel”, jako pojęcie krzyżujące się zakresem z pojęciem „cel” albo nadrzędne względem pojęcia „cel”. Takie jasne przedstawienie własnego poglądu pozwoliłoby uporządkować rozważania odnoszące się do funkcji postępowania upadłościowego i jej relacji względem ogólnego celu postępowania cywilnego, jakim jest realizacja norm prawa materialnego w pierwszym rzędzie poprzez ich indywidualizację i konkretyzację.

Rozdział II poświęcony bezskuteczności i zaskarżaniu czynności prawnych upadłego w trakcie postępowania upadłościowego stanowi niewątpliwie fundament do szczegółowej analizy tytułowego zagadnienia. Na wstępie Autorka poddaje analizie bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego już na etapie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości. W tym aspekcie należy poczynić pewne zastrzeżenie terminologiczne, ponieważ na etapie tego postępowania nie można mówić jeszcze o upadłym, wobec faktu, że wniosek o ogłoszenie upadłości podlega dopiero rozpatrzeniu, więc należałoby w tym przypadku posługiwać się pojęciem „dłużnik”. W tej części opracowania Doktorantka dużo uwagi poświęca podstawowym zagadnieniom podmiotowym i przedmiotowym, odnoszącym się do zdolności upadłościowej i

przesłanek ogłoszenia upadłości. Niektóre z nich niestety są zbyt pobieżne, tak jak np. analiza pojęcia zdolności upadłościowej, której Autorka poświęciła jedną stronę np. nie ukazując zasygnalizowanych przez siebie na s. 41 rozbieżności co do oceny charakteru prawnego zdolności upadłościowej jako przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego.

Samemu problemowi bezskuteczności i zaskarżania czynności prawnych został poświęcony podrozdział drugi, w którym Autorka przeszła już do etapu właściwego postępowania upadłościowego, trafnie wskazując jego poszczególne sekwencje (s. 62). W tej części rozważań Autorka jednak powróciła do problematyki funkcji postępowania upadłościowego, których nie przedstawiła w pełni we właściwej części pracy (s. 70). W tym miejscu Doktorantka użyła sformułowania, że postępowanie upadłościowe poza funkcją windykacyjną realizuje także inne zadania, a następnie odniosła się do funkcji wychowawczej. Takie ujęcie problemu powoduje konieczność powrotu do problemu relacji pomiędzy celem a funkcją postępowania, ponieważ pojęcie „zadanie” jest w doktrynie utożsamiane przede wszystkim z pojęciem „cel”.

Rozdział III odnosi się do relacji bezskuteczności i zaskarżania czynności prawnych upadłego wobec postępowania restrukturyzacyjnego. W tym przypadku również wątpliwości budzi użycie w tytule pojęcia „upadły”, zważywszy że niektóre aspekty wskazanych rozważań odnoszą się do sytuacji, w których dłużnik nie nabędzie tego statusu, np. analizy przeprowadzone w części 6.3, w której Autorka ukazuje także negatywne rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o ogłoszenie upadłości zgłoszonego w trakcie postępowania restrukturyzacyjnego (s. 81 i n.). Należy uznać, że szczególnie cennym elementem tego rozdziału jest podrozdział dziesiąty, dotyczący oceny omawianej regulacji, w którym m.in. Autorka trafnie stwierdza, że problemy dotyczące relacji postępowania restrukturyzacyjnego i postępowania upadłościowego wynikają z braku precyzyjnych rozwiązań dotyczących rodzaju rozstrzygnięć sądu w stosunku do wniosku o ogłoszenie upadłości (s. 91), co Autorka próbuje przełamać poprzez wskazanie swoich wniosków *de lege ferenda*.

Rozdział IV skupia się na bezskuteczności i zaskarżaniu czynności prawnych w prawie upadłościowym. Należy jedynie żałować, że Doktorantka tylko symbolicznie odniosła się do samego pojęcia sankcji bezskuteczności, szerzej nie analizując tej

ciekawej materialnoprawnej problematyki (s. 93). Autorka poświęca swoją uwagę również rozwojowi tych instytucji, jednak jak wskazano na wstępie, nie sięga do dorobku doktryny przedwojennej, a jedynie opiera się na skromnej literaturze współczesnej, odnosząc się do tych regulacji na podstawie współczesnych opracowań „z drugiej ręki” (s. 96 i n.).

Autorka w podrozdziale piątym tego rozdziału trafnie dokonuje skatalogowania i omówienia czynności prawnych bezskutecznych z mocy prawa, a następnie, w podrozdziale szóstym – bezskutecznych z mocy postanowienia sędziego-komisarza i wreszcie w podrozdziale siódmym odnosi się do znaczenia przepisów Kodeksu cywilnego dla tej materii. Na stronie 110 i n. przedstawia zagadnienia proceduralne związane z sankcją bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa, właściwie wskazując problemy praktyczne związane z interpretacją niektórych postanowień prawa upadłościowego. Autorka dokonuje obszernej i przekonującej analizy interpretacyjnej art. 134 ust. 1a Prawa upadłościowego, zauważając słabe strony jego konstrukcji, odnoszące się m.in. do trudności z prawidłowym określeniem obszaru zastosowania tego przepisu (s. 111-112).

Z kolei na s. 118 i n. omawiane są zagadnienia proceduralne związane z sankcją bezskuteczności czynności prawnej z mocy orzeczenia sędziego-komisarza. Mimo że rozważania te nie są obszerne, Autorka trafnie wskazuje i właściwie przedstawia 3 podstawowe elementy istotne dla tego zagadnienia, tzn. zakres działania sędziego-komisarza z urzędu, formę i konstytutywny charakter rozstrzygnięcia, a także zakres jego zaskarżalności.

W części dotyczącej stosowania przepisów Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika należy zwrócić uwagę na wywody odnoszące się do relacji między instytucją skargi pauliańskiej a pozornym charakterem czynności (s. 132 i n.), ponieważ w świetle praktyki mają one istotne znaczenie z uwagi na bardzo częste ich stosowanie w działaniach fraudacyjnych dłużnika, zarówno w aspekcie postępowania upadłościowego, jak i postępowania egzekucyjnego.

Warto podkreślić, że Doktorantka zauważyła również rzadko występującą w praktyce, ale interesującą z punktu widzenia rozważań teoretycznych kwestię relacji pomiędzy zaistnieniem nadpłynności masy upadłości a stosowaniem konstrukcji

dotyczących bezskuteczności czynności prawnych upadłego. Wątpliwość, czy uzasadnione jest podejmowanie działań w celu uznania czynności prawnej za bezskuteczną w przypadku nadpłynności masy upadłości stanowi istotne zagadnienie do rozstrzygnięcia, zważywszy że, jak sama Autorka wcześniej wskazała, postępowanie upadłościowe ma nie tylko funkcję windykacyjną, ale również funkcję wychowawczą. W konsekwencji należy zgodzić się z Autorką, że w takiej sytuacji działania syndyka generowałyby koszty postępowania i pogarszały sytuację wierzycieli, co stanowiłoby ewentualne naruszenie zasady optymalizacji (s. 137), ale z drugiej strony warto rozważyć, jaką w takiej sytuacji konstrukcję należałoby zastosować w celu wyeliminowania tego rodzaju zachowań fraudacyjnych dłużnika w przyszłości. Niewątpliwie brak jakichkolwiek działań stanowi w tym przypadku zachętę do dalszych negatywnych zachowań. To pytanie pozostaje otwartym.

Rozdział V odnosi się do omówienia tytułowego problemu w wybranych systemach prawnych państw Unii Europejskiej oraz *soft law*. Warto podkreślić, że Autorka dokonała prawidłowej metodologicznie analizy wybranych regulacji. Przede wszystkim uczyniła to, co niezwykle rzadko zdarza się w rozprawach doktorskich, a mianowicie – uzasadniła wybór określonych systemów prawnych, a także nie koncentrowała się na przedstawieniu regulacji w poszczególnych państwach, a potraktowała je instrumentalnie, wykazując występujące w tym zakresie podobieństwa i różnice (s. 141 i n.). Takie ujęcie problematyki ustawodawstwa obcego zdarza się niezwykle rzadko i zasługuje na pełną aprobatę. Jednocześnie na gruncie występującego trendu do poszerzania obszarów regulacji europejskiego prawa cywilnego procesowego (czego przykładem jest rozporządzenie dotyczące transgranicznego postępowania upadłościowego), Autorka postawiła trafny postulat dalszej harmonizacji prawa upadłościowego, także w interesującym ją obszarze. Autorka na s. 149 i n. przedstawiła ciekawe analizy odnoszące się do zalet i trudności w zakresie harmonizacji przepisów dotyczących podważania czynności prawnych. Z pewnością należy zgodzić się z jej końcową tezą, że nie jest to zadanie łatwe, aczkolwiek niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego (s. 152). Doświadczenia wieloletnich prób stworzenia europejskiego Kodeksu postępowania cywilnego pokazały, że odmienności kultur prawnych państw członkowskich UE w dużym stopniu

utrudniają, a niekiedy uniemożliwiają, wypracowanie nawet podstawowych instytucji tego prawa. Uzupełnieniem tych rozważań są wypowiedzi Autorki dotyczące znaczenia *soft law* dla rozwoju regulacji w zakresie kwestionowania czynności prawnych upadłego. W tym względzie Autorka skupiła się na przewodniku legislacyjnym UNCITRAL, przy czym – co szczególnie wartościowe – wskazała odzwierciedlenie analizowanych postulatów w polskim prawie upadłościowym (s. 152 i n.).

Rozdział VI stanowi kontynuację problematyki spraw upadłościowych z elementem obcym, ponieważ odnosi się do aspektów procesowych (jurysdykcja krajowa) i materialnoprawnych (prawo właściwe) w tego rodzaju sprawach, ze szczególnym uwzględnieniem uznania czynności prawnej upadłego za bezskuteczną. Na wstępie Autorka dokonuje trafnego zdefiniowania jurysdykcji krajowej i prawa właściwego (s. 159 i n.), aczkolwiek w tym przypadku również należy zauważyć, że ujęcie tej problematyki oparte na dwóch podręcznikach z zakresu prawa cywilnego procesowego i prawa prywatnego międzynarodowego wydaje się niewystarczające. Doktorantka w tej części pracy trafnie koncentruje się na postanowieniach prawa unijnego oraz przepisach prawa krajowego odnoszących się do wskazanej problematyki, aczkolwiek warto byłoby powyższe rozważania poszerzyć o problemy dotyczące obrotu prawnego z państwami pozaunijnymi, z którymi mamy bardzo ożywioną współpracę gospodarczą, a jednocześnie odmienne źródła w zakresie międzynarodowego postępowania cywilnego, czego przykładem jest nowa Konwencja z Lugano z 2007 r. odnosząca się m.in. do Norwegii czy problemy dotyczące dwustronnych umów z Ukrainą i Rosją.

Rozdział VII dotyczy sądu właściwego do rozpoznania sprawy o uznanie czynności prawnej upadłego za bezskuteczną. W tym zakresie szczególną uwagę należy poświęcić kwestii definicji sprawy gospodarczej, która została przez Autorkę przedstawiona w sposób nadmiernie uproszczony. W tym przypadku Autorka nie dokonała szerszej analizy tego pojęcia, a za to – z niewiadomych przyczyn – w dość obszerny sposób odniosła się do nieobowiązujących już regulacji dawnego postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych. Jednoznacznie należy zauważyć, że zacytowanie przepisu jest niewystarczające na poziomie rozprawy doktorskiej. Uchybienie to rekompensuje nieco przedstawienie przez Autorkę problemu klasyfikacji

w katalogu spraw gospodarczych interesującej ją kategorii sprawy o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej upadłego.

W rozdziale VIII i IX Doktorantka kontynuuje omawianie problematyki podmiotowej, odnosząc się do legitymacji procesowej czynnej i biernej w procesie pauliańskim. Warto byłoby, aby Autorka rozpoczęła te rozważania przedstawieniem niezwykle ważnej definicji legitymacji procesowej, również w aspekcie źródeł jej powstania, a dopiero w następnych częściach – omówiła zagadnienia szczegółowe. Niemniej należy uznać, że przedstawione w tych rozdziałach rozważania z zakresu prawa cywilnego procesowego są co do zasady prawidłowe, a na szczególną uwagę zasługują części odnoszące się do kontynuacji przez syndyka procesu pauliańskiego wszczętego przez wierzyciela (s. 210 i n.). W tym zakresie Autorka trafnie zauważa niedopuszczalność sytuacji, w której syndyk wytoczyłby odrębne powództwo zamiast wstąpić do toczącego się już procesu w miejsce wierzyciela, niezależnie od podstawy prawnej, jaką w tym pozwie wskaże.

W rozdziale X Autorka zajęła się ciekawym z punktu widzenia prawa cywilnego procesowego zagadnieniem sytuacji prawnej wierzycieli w trakcie procesu pauliańskiego. W tym zakresie przede wszystkim kluczowe znaczenie ma dwustronność tego procesu i problem odzwierciedlenia ochrony interesu wierzyciela w takiej konstrukcji, w której stronami postępowania są syndyk i upadły. Jak trafnie zauważa Doktorantka na s. 252, „wierzyciele przy decyzji o wytoczeniu powództwa są w pełni uzależnieni od syndyka”. W konsekwencji jedynym sposobem ich wpływu na przebieg procesu pauliańskiego jest wykorzystywanie rozwiązań zawartych w prawie upadłościowym, a odnoszących się do wpływu wierzycieli na zmianę osoby pełniącej funkcję syndyka, w przypadku niewłaściwego wykonywania przez niego obowiązków procesowych. W tych rozważaniach Autorka skoncentrowała się więc na zagadnieniach prawa upadłościowego i prawa cywilnego materialnego, dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej (s. 261 i n.), natomiast warto by było zaakcentować wnioski *de lege ferenda*, odnoszące się także do potencjalnej możliwości wykorzystania przez ustawodawcę takich konstrukcji cywilnoprosesowych jak interwencja uboczna.

Rozdział XI odnosi się do odrębności materialnoprawnych powództwa pauliańskiego, co należy uznać za trafny wybór, ponieważ zachodzą one pomiędzy postanowieniami Kodeksu cywilnego a regulacjami prawa upadłościowego z uwagi na specyfikę, cel i funkcje tego ostatniego. W tej części szczególnie brakuje podrozdziału sumującego ciekawe rozważania Autorki, w którym jednoznacznie i syntetycznie wskazałaby ona fundamentalne różnice pomiędzy tymi dwiema konstrukcjami, jasno zajmując własne stanowisko co do ich uzasadnienia prawnego i aksjologicznego.

Z punktu widzenia praktyki postępowania upadłościowego szczególne znaczenie mają rozważania zawarte w rozdziale XII dotyczącym konsekwencji prawnych uwzględnienia powództwa pauliańskiego. Autorka właściwie i w bardzo szczegółowy sposób odnosi się do problemu przekazania do masy upadłości przedmiotu bezskutecznej czynności prawnej, diagnozuje obowiązki osoby trzeciej i syndyka w zakresie przekazania tego przedmiotu i odpowiednio - zwrotu świadczenia wzajemnego, a także określa paletę środków obrony osoby trzeciej przed roszczeniami wierzyciela pauliańskiego.

W tej części pracy warto zwrócić uwagę na dwa ostatnie podrozdziały, poświęcone nakładom poniesionym przez osobę trzecią oraz uprawnieniu do pobierania pożytków. Ich wartość merytoryczną podnoszą postulaty *de lege ferenda*, odnoszące się do tych dwóch konstrukcji. Autorka na s. 302 i 306 zauważa, iż trafnym rozwiązaniem byłoby konsekwentne, czytelne rozstrzygnięcie wskazanych problemów na gruncie prawa upadłościowego, ponieważ obecne rozwiązania wyinterpretowywane z postanowień Kodeksu cywilnego nie cechują się pożądaną jednoznacznością, a także nie zawsze zapewniają właściwy poziom ochrony interesu osoby trzeciej, co ma – według Doktorantki – kluczowe znaczenie dla zaspokojenia potrzeby zapewnienia pewności prawa uczestnikom obrotu gospodarczego.

Rozdział XIII, którego obszerność jest wręcz symboliczna, odnosi się do problemu kosztów procesu pauliańskiego, a więc powinien być skoncentrowany na postanowieniach Kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, aczkolwiek Autorka do tego ostatniego aktu prawnego w zasadzie się nie odnosi, co byłoby przydatne np. w zakresie precyzyjnego zdefiniowania zakresów takich pojęć jak np. „koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i

celowej obrony”. Uzupelnieniem tych rozważań jest odniesienie się do postanowień prawa upadłościowego, mających kluczowe znaczenie dla chwili i sposobu ustalenia oraz zasądzenia kosztów postępowania. Niestety, niektóre partie tych rozważań w niewielkim stopniu wykraczają poza zacytowanie właściwych przepisów (*vide* podrozdział szósty).

Z kolei rozdział XIV odnosi się do sytuacji, w której konstrukcja *actio Pauliana* staje się środkiem zaczepnym w postępowaniu upadłościowym, bowiem ta część pracy dotyczy stosowania zarzutu pauliańskiego w postępowaniu upadłościowym. Autorka zauważa na s. 313, że możliwość przedstawienia takiego zarzutu wynika z interpretacji art. 141 Prawa upadłościowego, który nakazuje odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika. Należy zgodzić się z Autorką, że ustawodawca nie ogranicza możliwości zastosowania przepisów o skardze pauliańskiej jedynie w odniesieniu do dochodzenia roszczeń w drodze wytoczenia powództwa. Tym samym nie sposób zakwestionować poglądu Autorki, że odesłanie to obejmuje również możliwość podniesienia zarzutu pauliańskiego. Wartość merytoryczną tych rozważań podnosi także to, że Autorka przekłada swoje stanowisko na praktykę postępowania upadłościowego, m.in. wskazując w części 2.2 przykłady postępowań, w których możliwe jest podniesienie zarzutu pauliańskiego. W tym względzie nawiązuje także do konstrukcji procesowych, w tym powództwa określonego w art. 841 §1 K.p.c. (s. 316).

Ostatnią częścią pracy jest rozdział poświęcony konstrukcji skargi pauliańskiej w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nieprowadzących działalność gospodarczej. Nie ulega wątpliwości, że to postępowanie, wielokrotnie nowelizowane, budzi wiele kontrowersji zarówno dotyczących przesłanek jego zastosowania, jak i samej konstrukcji, co do której pojawiają się m.in. postulaty stworzenia odrębnego aktu prawnego, uwzględniającego w pełni specyfikę tzw. upadłości konsumenckiej. Autorka w odniesieniu do tej problematyki zajęła się kwestią potencjalnego zastosowania instytucji skargi pauliańskiej w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, ale także zauważyła jej istotne znaczenie jako negatywnej przesłanki ogłoszenia tzw. upadłości konsumenckiej. Nie sposób nie zauważyć więc, że skarga pauliańska odgrywa istotne znaczenie zarówno przed

wszczęciem postępowania upadłościowego, jak i w jego trakcie, co Autorka uwypukliła w ostatniej części swojej pracy, odnoszącej się do czynności prawnych prawomocnie uznanych za dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli jako podstawy uchylecia planu spłaty wierzycieli.

Jak już zasygnalizowano na wstępie oceny pracy, zaskakujący jest brak wniosków, które pozwoliłyby uwypuklić ciekawe elementy rozważań Autorki, w tym interesujące postulaty *de lege ferenda*.

IV.

Podsumowując, rozprawa doktorska mgr Karoliny Ochocińskiej została przygotowana na dobrym poziomie merytorycznym. Jednocześnie warto podkreślić skrupulatność Autorki co do doboru źródeł. Wywody Doktorantki są logiczne i przemyślane, a poszczególne części pracy są naturalną konsekwencją poprzednich wywodów. Jedyнным dysonansem w tym zakresie jest wskazane nadmierne rozdrobnienie jednostek redakcyjnych.

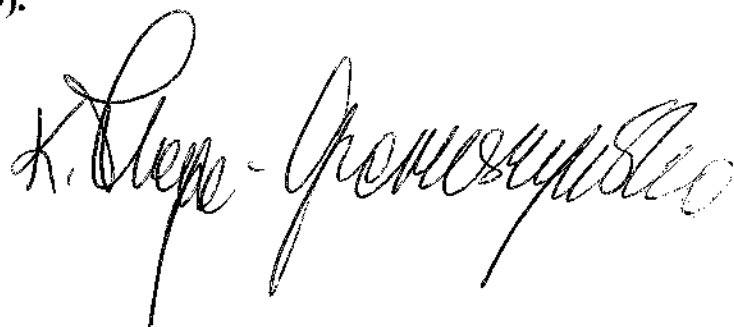
Doktorantka udowodniła, że nie tylko dysponuje odpowiednią wiedzą w zakresie obranego zagadnienia, ale również prawidłowo posługuje się warsztatem badawczym charakterystycznym dla doktryny prawa cywilnego materialnego i procesowego. Warto podkreślić oryginalnie i twórczo przedstawione aspekty prawno-porównawcze, odległe od zazwyczaj uproszczonego schematu stosowanego w tego rodzaju pracach.

Język pracy doktorskiej jest dopracowany, przejrzysty, a zdania konstruowane przez Autorkę są przystępne i precyzyjnie oddają wyrażane myśli. W pracy występują pewne błędy redakcyjne i językowe, które wymagają korekty na potrzeby ewentualnej publikacji.

Przedstawione w recenzji uwagi i zastrzeżenia nie miały na celu jakiegokolwiek umniejszenia kompetencji i wiedzy Autorki, która przedstawiła interesującą w aspekcie badań naukowych i bardzo przydatną z punktu widzenia praktyki rozprawę doktorską.

W konsekwencji należy uznać, że przygotowana przez mgr Karolinę Ochocińską rozprawa może stanowić podstawę nadania stopnia naukowego doktora nauk prawnych, bowiem spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i

tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) (art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669).

A handwritten signature in black ink, appearing to read "K. Lepi-Gromoszynska". The signature is written in a cursive, flowing style with some loops and flourishes.